

GO!

GO! 2025

Nova Gorica • Gorizia

Kandidatura za
Evropsko prestolnico kulture

—BOR—

—DER—

—LESS

Predizbor

NOVINARSKA KONFERENCA: Predstavitev prijavne knjige GO! 20205
20. februar 2020

Potek kandidature

Z oddajo prijavne knjige, v žargonu bid-booka, na Ministrstvo za kulturo konec decembra 2019 se je zaključil prvi del prijave na razpis za pridobitev naziva **Evropska prestolnica kulture (EPK)**.

V sredo, 26. februarja 2020, bo skupina za pripravo kandidature vsebino knjige predstavila mednarodni strokovni komisiji. Že naslednji dan, 27. februarja, bodo člani komisije javno razglasili svojo odločitev o tem, katero od šestih prijavljenih mest napredujejo v naslednji krog.

Kdo odloča?

Svojo EPK uradno imenuje država članica, vendar na podlagi priporočila **sveta neodvisnih strokovnjakov. 10 članov** sveta preko javnega razpisa izbirajo evropske institucije (Evropska komisija, Evropski parlament, Evropski svet, Odbor regij). Njihov mandat je 3 leta, vendar so mandati zamaknjeni, tako da se sestava komisije ne spremeni naenkrat, kar zagotavlja kontinuiteto. Vsaka država članica ob izbiri svoje prestolnice v svet vključi dva svoja predstavnika.

Koliko kandidatk se bo uvrstilo v drugi krog?

Število kandidatov v drugem krogu **ni vnaprej določeno**. V nemškem predizboru za leto 2025, ki se je zaključil sredi decembra lani, se je v drugi krog uvrstilo kar 5 od 8 mest. Običajno se komisija izogiba končnemu izbiranju med samo dvema kandidatama. Najverjetneje je torej, da se bodo v finale uvrstila 3 ali 4 mesta, vendar števila ni mogoče z gotovostjo napovedati.

Kakšni so kriteriji za izbor?

Cilj evropskih ustanov je predvsem, da naziv EPK izbranim mestom prinese razvojno spodbudo in ima **dolgoročne pozitivne učinke**. Veljavna pravna podlaga je usklajena z Evropsko strategijo za kulturo v globaliziranem svetu. Dokument, sprejet leta 2007, med drugim opredeljuje vitalno vlogo kulture pri večanju strpnega sobivanja in razumevanja med evropskimi narodi. Tudi na podlagi analiz so nova pravila za izbor EPK, ki so jih sprejeli 2014 in bistveno dopolnili 2016, bolj usmerjena v dolgoročne učinke enoletnega dogajanja za mesto, državo in Evropsko unijo.

Kriteriji ocenjevanja so:

1. **prispevek k dolgoročni strategiji**: program EPK je vključen v kulturno in druge strategije mesta;
2. **evropska razsežnost**: ideja vsebuje elemente, ki presegajo državo članico in so vseevropski;
3. **kulturna in umetniška vsebina**: program dogajanja izkazuje ustvarjalni presežek in izvirnost;
4. **zmožnost izvedbe**: kandidatura ima politično in širšo družbeno podporo;
5. **doseg**: program bo dosegel različne skupine lokalnega in mednarodno občinstvo;
6. **upravljanje**: zagotovljeni so materialni pogoji (finance, ekipa ...).

Kljub temu, da so kriteriji določeni, niso kvantitativni, temveč kvalitativni. Zato se poudarki in vidiki, ki jih komisija postavlja v ospredje, do določene mere spreminjajo in so odvisni tudi od posebnosti in značilnosti posamičnega nacionalnega izbora.

Prijavna knjiga

Prijavna knjiga je dolga natanko 60 strani. Besedilo mora odgovoriti na 38 vnaprej določenih vprašanj, razdeljenih na šest poglavij, skladnih s kriteriji za ocenjevanje prijav.

Struktura prijavnne knjige

Uvod (4 vprašanja)

(razlogi za kandidaturo, predstavitev mesta in vključenega območja, kocept)

1 Prispevek k dolgoročni strategiji (5 vprašanj)

(povezanost z veljavnimi strategijami, dolgoročni učinki – zapuščina EPK, evalvacija)

2 Umetniški program (4 vprašanja)

(vizija programa, struktura, programi in projekti)

3 Evropska dimenzija (3 vprašanja)

(kaj lahko naša EPK da Evropi in obratno, kako bomo pritegnili mednarodno občinstvo, kako sodelujemo z drugimi EPK)

4 Doseg (3 vprašanja)

(vključevanje akterjev in javnosti v oblikovanje in izvedbo programa, dejavnosti za marginalne in ranljive skupine, razvoj občinstva)

5 Upravljanje (17 vprašanj)

(4 sklopi: finance, organizacijska struktura, upravljanje tveganj, marketing in komunikacija; večina vsebine v vnaprej določenih shemah in tabelah)

6 Zmožnost izvedbe (2 vprašanja)

(kako bo mesto uporabilo obstoječo kulturno infrastrukturo, kakšne so značilnosti s stališča logistike, dostopnosti, prenočitvenih kapacitet itd, katere investicije na drugih področjih bo mesto izvajalo)

V nadaljevanju predstavljamo nekaj poudarkov iz besedila prijavnne knjige.

Uvod

Razlogi za kandidaturo

Somestje

»Da znova poenotimo to nekoč enotno in umetno razdeljeno območje. Da ga ozdravimo in obenem Evropi povemo enkratno zgodbo. Če lahko mi, lahko to naredijo vsi. Želimo postati vzor obrobja, ki se je znalo znova postaviti v duhovno in intelektualno središče Evrope.«

Razvoj

»Nekdanje obmejno gospodarstvo, ki je slonelo na nakupovanju, tihotapljenju in igralništvu, je danes mrtvo in mesti sta obviseli v precepu. Še vedno čakata na veliko spremembo, na uresničitev veličastnih sanj, ki so poganjale in navduševale povojne generacije. Zid je sicer padel, čudeža pa ni od nikoder. Ostala sta le dolgčas in razočaranje.«

Prihodnost

»Lahko bodisi opustimo svoja idealistična pričakovanja, se soočimo z resničnostjo, si zavijamo rokave in potrpežljivo začnemo ustvarjati skupno kulturo in gospodarstvo prek dialoga, skupnih strategij in vsakodnevnega dela ali pa pozabimo na zadnjih 20 let in se vrnemo v varno zatočišče ideološke otopelosti. Seveda je druga izbira lažja in vrsta tistih, ki čakajo, da se okoristijo z lenobo in strahom, je dokaj dolga na obeh straneh meje. Ustvariti drugo vrsto, sestavljeno iz umetnikov, mislecev, pionirjev in ustvarjalcev, je naša edina priložnost.«

Vključeno območje

Vsako mesto mora določiti tako imenovano vključeno območje, torej regijo, ki jo povezuje s kandidaturo. GO! 2025 poleg Mestne občine Nova Gorica in Občine Gorica vključuje še dvanajst občin v Goriški statistični regiji (Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerklje, Idrija, Kanal, Kobarid, Miren - Kostanjevica, Renče - Vogrsko, Šempeter - Vrtojba, Tolmin, Vipava) in Občino Komen, ki sicer uradno sodi v sosednjo statistično regijo, a je goriški Kras tesno povezan z našim prostorom.

O vključitvi Gorice

»Nova Gorica se je že na samem začetku odločila, da sosednjo Gorico vključi v kandidaturo za EPK. Mestni okolji ob meji sta namreč tako tesno povezani, da bi bil kateri koli projekt za samo eno stran popoln nesmisel. Pri naši EPK ne gre samo za razumevanje meja ali iskanje povezav in sodelovanja med ločenima, jasno razmejenima mestnima in družbenima enotama v dveh državah. Ne gre za še eno čezmejno kandidaturo. Gre za projekt skupnega območja, ki pa ga še ločuje upravna in zakonska meja. Ustvarjati Evropsko prestolnico kulture samo v Novi Gorici bi bilo, kot če bi skušali očistiti reko samo do točke, kjer prečka državno mejo. Kultura se, tako kot voda, ne meni za točke in črte na zemljevidu.«

O regiji

»Kljub tolikšnemu številu raznolikih značilnosti in vplivov ima to območje vendarle prepoznavno identiteto, ki v marsičem presega jezikovne in državne meje. Mirno lahko trdimo, da sta Slovenec in Italijan z Goriške kulturno veliko bližja drug drugemu kot pa svojim sonarodnjakom v Ljubljani oziroma Rimu. Ljudje, ki živijo na tem območju, so si podobni v življenjskem slogu, kulinariki in kulturni istovetnosti. Imajo se za odprte, prožne, družabne in gostoljubne. Obenem pa še odporne, samostojne in pripravljene se upreti in se boriti proti ideološkemu ali političnemu nasilju. Podoba veselega in pogumnega Primorca, ki preganja nasilneže tega sveta in se bori za pravice zatiranih, je, seveda, zelo idealizirana, vendar združuje prebivalce tega območja.«

Kulturni profil mesta

Poglavje med drugim prinaša seznam najpomembnejših kulturnih ustanov in najbolj vidnih festivalov ter zariše prednosti in slabosti mestne kulturne scene.

Percepcija

»Če bi kritična prebivalca Nove Gorice in Gorice poprosili, da na kratko opišeta kulturni profil svojih mest, bi se za Novo Gorico odgovor najverjetneje glasil: "Moje mesto nima duše", za Gorico pa: "Moje mesto nima življenja". Urbani jedri kulturno bogate in zanimive pokrajine stežka v polnosti uresničujeta svoje potenciale in ostajata ujeti: Gorica v nostalgичni zazrtosti v mesto, ki je nekoč bilo, Nova Gorica pa v nejasni viziji mesta, ki to še mora postati.«

Prednosti

»Ko so pred sedemdesetimi leti začeli graditi Novo Gorico, je bil pomemben del tega ambicioznega projekta postaviti temeljne institucije novega regijskega središča, vključno s kulturnimi ustanovami. V desetletjih po drugi svetovni vojni so mesto pogosto videli kot simbolično utrdbo na meji slovenskega narodnega ozemlja, s čimer je verjetno pridobilo nekaj prednosti pri kulturnih investicijah. Čeprav je Nova Gorica to prednost že zdavnaj izgubila, je ohranila pomembne regionalne ustanove, ki so sedaj temeljni nosilci njenega kulturnega značaja in obenem velik potencial.«

»Gorica se s 1.500 dogodki – v povprečju več kot štirimi na dan – lahko pohvali z največjim številom kulturnih pobud na prebivalca v celotni Italiji.«

»Ljubiteljstvo in prostovoljstvo močno zaznamujeta kulturno življenje mest in sta med njunimi temeljnimi prednostmi.«

Slabosti

»Kulturnim organizacijam in nevladnemu sektorju primanjkuje sredstev. Avtorji in producenti večinoma ne zmorejo sklepati dogovorov o mednarodnem sodelovanju, pridobiti evropskih sredstev ali pritegniti zasebnih donacij.«

»V povprečju je kulturno občinstvo iz leta v leto starejše. Niti institucionalne niti samostojne produkcije ne zmorejo pritegniti novih segmentov prebivalcev.«

»Mesti ne najdeta svoje niše, ne uspe se jima postaviti niti na zemljevid Slovenije ali Italije, kaj šele Evrope. Ni visoko profilirane kulturne produkcije, ki bi bila usmerjena v izvoz lokalne kulture.«

Idejna zasnova programa – GO! Borderless

»Oglejte si zračni posnetek tega območja. Kje poteka meja, ki jo vsi tako pogosto omenjajo? Kje je ta železna zavesa, ta boleča zareza, ki ločuje in omejuje gibanje in življenje ljudi na obeh straneh? Ni videti fizičnih preprek in niti jasne razmejitvene črte. Mesti se iz zraka zdita neprekinjeno urbano območje s hišami, cestami, zelenimi površinami in reko Sočo, ki teče ob njima. In vendar meja obstaja. V resnici je celo več meja.«

»Z vizijo GO! Borderless (gremo čezmejno) želimo ustvariti urbani prostor in v njem živeti kot dve mesti, ki se nam kažeta kot eno samo. Ozavestiti želimo dejstvo, da smo in smo vedno bili v središču Evrope kljub občutku, da živimo na obrobju obeh držav in da so vsi na nas preprosto pozabili.«

»Svoji kulturi skrbno negujemo, obenem pa delimo iste, skupne evropske vrednote in zgodbe. Po odpravi državne meje med Slovenijo in Italijo imamo še vedno dve veliki oviri, dve skupini meja, s katerima se želimo soočiti skozi naš koncept:

• **Naša zgodovina.** Živimo z dvema različnima zbirkama mitov. Obe si pripisujeta "ekskluzivnost trpljenja" v prepričanju, da si lastita edini pravi zgodovinski spomin.

• **Naš jezik.** Še vedno ne govorimo jezika druge strani dovolj dobro, da bi lahko komunicirali in tudi razumeli svoje sosede.«

»Če GO! Borderless resnično zaživi, se bomo bolje poznali in razumeli, spoznali svoja in tuja stališča ter **ozdravili spomine**, da jim omogočimo sobivanje.

Če GO! Borderless resnično zaživi, bomo postali vsaj **pasivno dvojezični**. Če bi vsak govoril v svojem jeziku in bi ga sogovornik razumel, med ljudmi ne bi bilo občutka, da je en jezik pomembnejši od drugega, kakor se to danes pogosto dogaja, saj večinoma Slovenci govorijo italijansko, ne pa obratno.

Če GO! Borderless resnično zaživi, bomo živeli v enem mestu, ki se razteza v dve državi ter združuje najboljše iz obeh svetov, da tako celota postane **več kot le seštevek** vseh delov.

Če GO! Borderless resnično zaživi, se bomo lahko mirno ozrli okoli sebe, se prenehali čutiti na obrobju Evrope in začeli graditi veliko bolj živahen in mednarodni prostor, v katerem spodbujamo in podpiramo **inovacije in ambicije**, s katerimi lahko premostimo gospodarsko marginalizacijo svojega območja.

Če GO! Borderless resnično zaživi, bomo iz Borizie (študentska skovanka iz besed "boring", dolgočasno, in "Gorizia") prešli v novo vzdušje, v katerem bodo **priložnosti in aktivno državljanstvo** nadomestili mentaliteto območja ugodja, pomanjkanja smisla in ambicij, ki je značilna za obe mesti.«

Prispevek k dolgoročni strategiji

Lokalni program za kulturo

Prijavna knjiga je nastajala vzporedno z Lokalnim programom za kulturo Mestne občine Nova Gorica (LPK) ter z njim ni le usklajena, temveč se elementi obeh dokumentov med sabo prepletajo in dopolnjujejo. Programi EPK podpirajo uresničevanje 4 strateških ciljev, ki so temeljna struktura LPK:

- Nova Gorica kot pomembno kulturno in ustvarjalno središče
- Regija kot destinacija za kulturni turizem
- Oživljanje kulturne dediščine
- Nova Gorica – mlado mesto

Čezmejna kulturna strategija

V letu 2020 nameravata občini sprejeti dokument, ki bo določal skupne cilje uprav na področju kulture. Iz LPK in prijavne knjige izhaja 6 ciljev, ki so osnova za oblikovanje strategije:

- srečevati se v vrsti za gledališke ali koncertne vstopnice in ne samo pred blagajno v trgovini;
- omehčati, omiliti in premostiti jezikovne prepreke;
- Evropi pokazati svojo izjemno kulturno dediščino in prepričati mednarodno občinstvo, da nas obišče;
- izkoristiti svoj obmejni položaj z deljenjem in skupno uporabo kulturne infrastrukture in prostorov;
- postati tihotapci kulture in tako odpreti svojo mejo najbolj naprednim in živim evropskim stvaritvam in idejam;
- graditi na dolgoletnem sodelovanju med mestoma, ustvariti živo izdelovalnico rešitev za čezmejne projekte, ki se lahko uporabijo v drugih regijah Evrope in v politikah EU.

Krepitev zmogljivosti v kulturnem sektorju

EPK je predvsem priložnost, da se dvigne organizacijska, finančna in strokovna raven sektorja v regiji. Prijavna knjiga določa 3 stebre krepitve zmogljivosti: uveljavitev, izboljševanje in sodelovanje (v angleški različici ABC: affirmation, bettering, collaboration).

Dolgoročni učinki EPK

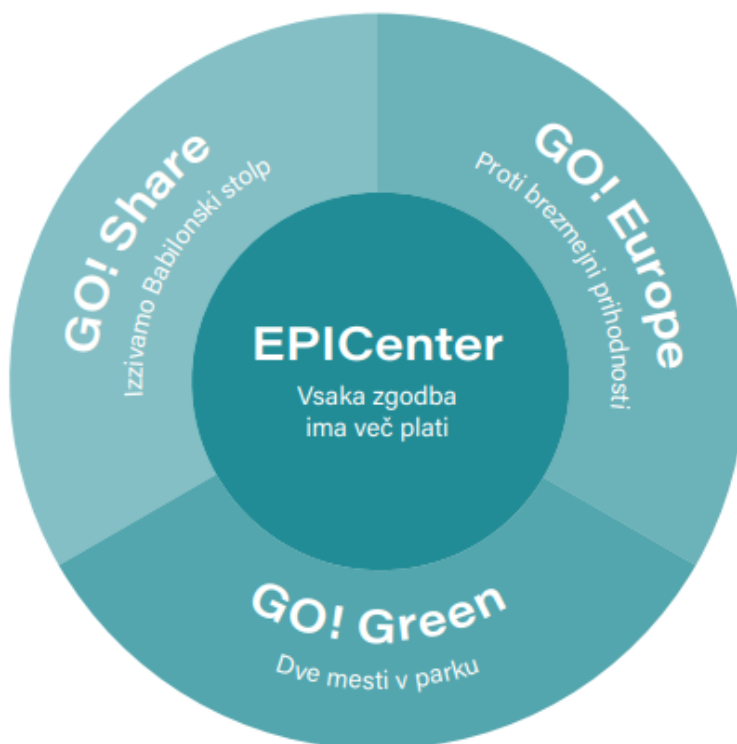
V spodnji tabeli so predstavljeni predvideni dolgoročni učinki EPK na 4 ključnih področjih.

Kulturni sektor	Socialni sektor	Gospodarski sektor	Urbani razvoj
Nova Gorica in Gorica – enotno čezmejno evropsko mesto			
<p>Čezmejna mreža institucij in nevladnih organizacij za izmenjavo vsebin in produkcij, namenjenih enotnemu občinstvu.</p> <p>15 % čezmejnega občinstva na večjih kulturnih dogodkih do leta 2030.</p>	<p>Prebivalci razumejo jezik in kulturo drugega. Postopoma opustijo medsebojne zamere.</p> <p>25 % prebivalcev Gorice razume slovenščino in 75 % prebivalcev Nove Gorice razume italijanščino do leta 2030.</p>	<p>Ustvari se čezmejna kulturna, enološka in gastronomska turistična ponudba. Najdejo se nove rešitve za gospodarstvo po odpravi meje.</p> <p>30 % povečanje nočitev v letu 2025 in 15 % povečanje do leta 2030.</p>	<p>Odprejo se urbani koridorji, ki jih je prekinila meja, skupni zeleni pas pa je živahen in ga obiskujejo prebivalci obeh skupnosti. Degradirano območje ob meji oživi.</p> <p>25 km novih peš in kolesarskih poti v obmejnem pasu do leta 2030.</p>
Zeleno, živo mesto z visoko kakovostjo življenja			
<p>Mestni jedri se prenovita z vidnimi umetniškimi posegi. Na ulicah vlada živahen utrip kulturnih dogodkov od aprila do oktobra.</p> <p>15 % rast dnevnega obiska v letu naslova.</p>	<p>Spremenjeno vzdušje vabi mlade, da se preselijo ali vrnejo v mesti. Družbene vezi in medgeneracijska komunikacija sta okrepljeni.</p> <p>Zmanjša se razkorak med povprečno starostjo v mestih in nacionalnim povprečjem za 0,5 leta do leta 2040.</p>	<p>Poveča se število visokokakovostnih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo. Lokalna podjetja brez težav prepričajo tuje strokovnjake, da se preselijo na območje. Razvijajo se podjetja, ki ponujajo zelene in alternativne tehnološke rešitve.</p> <p>3 % rast povprečnih plač do leta 2030.</p>	<p>Prenovita se mobilnost in poraba energije v bivalnih četrtih in zgodovinskih jedrih. Primestja in podeželje so povezani z mesti z železnico in kolesarskimi potmi.</p> <p>Zelena zamenjava: Dnevno 150 manj avtomobilov ter 150 novih dreves v mestih do leta 2026.</p>
Inovativno mesto, ki se nenehno na novo osmišlja			
<p>Kulturni operaterji sodelujejo med seboj in z drugimi sektorji. S koprodukcijami se dvigne kakovost vsebin. Poveča se delež financiranja iz mednarodnih virov in zasebnega sektorja. Izobraževanje in znanost igrata pomembno vlogo v kulturi.</p> <p>Skupna sredstva za kulturo se po letu 2025 povečajo za 5 %.</p>	<p>Kulturna, humanitarna, športna in mladinska društva uspešno delujejo in nastajajo nova. Vzpostavijo se inovativne skupnostne mreže za pomoč otrokom, starejšim in marginaliziranim skupinam.</p> <p>Članstvo v prostovoljskih društvih se do leta 2030 poveča za 5 % ter za 10 % v starostni skupini 15–25 let.</p>	<p>V zagonskih vozliščih nastajajo nove ideje in podjetja. Pokrajina pridobi sloves vodilnega območja za visoko tehnologijo in e-mobilnost. V kmetijstvu in turizmu se uporabljajo nove tehnologije in koncepti za povečevanje dodane vrednosti in zmanjševanje okoljskih vplivov.</p> <p>V regiji se do leta 2030 v povprečju ustanovi 5 uspešnih zagonskih podjetij.</p>	<p>V obnovljeno kulturno dediščino se umestijo pomenljivi javni programi. Tri univerze zasedejo pomembne prostore v središčih obeh mest. Brezplačna omrežja WLAN in širokopasovne internetne povezave so na voljo v mestnih okoljih in na podeželju. Urbanistično načrtovanje se osredotoča na promet z vozili brez emisij in pametna omrežja.</p> <p>Izvedba treh inovativnih pilotnih projektov urbanega razvoja do leta 2030.</p>

Umetniški program

Struktura

»Strukturo programa smo zasnovali v obliki kroga. Iz EPICentra izhajajo trije temeljni gradniki. GO! Share, GO! Europe in GO! Green so naši "konfini". Beseda "konfin" v primorskem narečju izhaja iz italijanske besede za mejo in pomeni ne le ločnico med državama, temveč tudi in predvsem mejni kamen. Osnovne teme za naše konfine izhajajo iz naše stvarnosti, vključno s spomini na preteklost in vizijami za prihodnost.«

Umetniški program, predstavljen v prijavnici v predizboru, je osnutek in zasnova programa, ki ga bo nova Gorica z Gorico razvila, če dobi naziv EPK. Vanj je vključenih:

- **29** programov in projektov
- **74** partnerjev (plus vse občine, turistične organizacije, državne ustanove, kulturna športna in druga društva in zavodi, ki jih v tej fazi ne navajamo posamično)
- **15** partnerjev iz tujine (torej zunaj Slovenije in Italije; države: Avstrija, Estonija, Finska, Izrael, Latvija, Litva, Luksemburg, Nemčija, Norveška, Španija, Švica, Velika Britanija)

V nadaljevanju predstavljamo nekaj primerov umetniški projektov in programov.

COME! Home

»Celotna struktura programa je prepredena z vodilno temo, ki nosi naslov **COME! Home** (dobesedno "pridi domov"). Poigrali smo se z angleškim frazemom "Go big or go home", da bi "sinove in hčere" te zemlje, ki so si ustvarili kariero v svetu, povabili nazaj domov, kjer bodo svojo umetnost delili z domačo skupnostjo.«

Program med drugim predvideva: izvirno gledališko produkcijo v avtorstvu **Simone Semenič** in režiji **Tomija Janežiča**. Projekt, povezan s Sočo, ki ga je za kandidaturo zasnoval **Marko Peljhan**, veliki koncertni projekt pianista **Alexandra Gadžijeva**.

Epicenter

Programski sklop je osredotočen okrog Trga Evrope, ki naj bi postal nova, skupna središčna točka obeh mest. Združuje projekte, posvečene raziskovanju, ohranjanju in predstavljanju spomina na 20. stoletje, pri čemer v zgodovinskih elementih išče odgovore na aktualna evropska in globalna vprašanja o razumevanju, večplastnosti, sprejemanju različnosti, načrtovanju, vključenosti.

Trg

»Kljub svojemu zgodovinskemu pomenu in zanimivosti za turiste je trg ostal na pol poti. Takratna župana mest sta odstranila železno ograjo tri mesece, preden je Slovenija vstopila v EU, lokalni umetnik Franko Vecchiet pa je ustvaril mozaik v spomin na ta dogodek, vendar ostaja trg nedokončan in tudi nekako ločen od obeh mest. Kraj, ki ga sicer obiščeš, vendar ga ne doživljaš. Mestni upravi želita to spremeniti in sta se zato zavezali k popolni prenovi in osmišljanju trga. Trenutno se pripravlja mednarodni arhitekturni razpis, pri katerem ekipa GO! 2025 aktivno sodeluje. Toda kaj nam bo sijajen nov trg, če ga ljudje ne bodo obiskovali? GO! 2025 je odlična priložnost, da trgu vdahnemo življenje z različnimi dejavnostmi.«

Epicenter – hiša v dveh državah

»Pomemben del prenove je platforma EPIC, stalna multimedijaska razstava in prizorišče za dogodke. V ta namen načrtujemo novo stavbo, edino v Evropi, ki bo stala na ozemlju dveh držav. Stavba bo nekaj enkratnega ne le zaradi izjemne pozicije, temveč tudi in predvsem zaradi simbolike in vsebine. Spominjala nas bo na burno preteklost, predvsem pa bo učni center. V njej bo naša skupna preteklost prikazana z dveh zornih kotov, italijanskega in slovenskega: isti dogodki iz naših krajev bodo prikazani z dveh različnih gledišč. Med dvema pogledoma pa bomo poiskali tudi tretjega: evropskega oziroma globalnega. Obiskovalce bomo tako spodbujali, da premislijo ne le zgodovinske, ampak tudi sedanje dogodke. Da se vprašajo: Kaj je resnica? In kakšno je naše tolmačenje resnice? Kakšna je razlika med mnenji in zmotami? Med svobodno izbiro in neznanjem? Med svobodo izražanja in sovražnim govorom? Med politiko in ideološko manipulacijo? Ta vprašanja o resnici in njenih plateh so po našem mnenju ključnega pomena v današnji nestanovitni digitalni resničnosti.«

Reševalci spomina

»Rešilec spomina bo vozil skozi mestne in podeželske skupnosti. To bo mobilna enota z opremo za snemanje, fotografiranje in skeniranje, ki bo prebivalce spodbujala, naj se udeležijo lokalnih dogodkov za zbiranje spominov, delijo svoje zgodbe, anekdote, fotografije in pisma. Prostovoljci v Arhivski delavnici bodo digitalizirali arhivsko gradivo, predvsem sezname in evidence. Del projekta z naslovom Najdi svoj grob bo namenjen iskanju in digitalizaciji podatkov o vojaki, pokopanih v naših krajih po Soški fronti. Digitalni arhiv bo nato vrnjen skupnostim prek namensko pripravljene platforme, ki bo obenem služila tudi za podatkovno bazo, dostopno raziskovalcem in posameznikom.«

Krasni novi svet

»Skušali bomo kupiti stanovanje v eni izmed najstarejših stavb v Novi Gorici, zgrajeni leta 1949 oziroma kmalu po nastanku mesta. Stanovanje bo opremljeno z originalnim pohištvo, proizvodi nekdanjih novogoriških industrijskih gigantov, ki so večinoma propadli v obdobju tranzicije. Poustvarili bomo povojno navdušenje in upanje za prihodnost. Del prostora bo namenjen arhitektu Edvardu Ravnikarju, avtorju utopistične modernistične zasnove Nove Gorice, del pa zgodbam o povojni gradnji mesta, predvsem mladih prostovoljnih, brigadirjih.«

Pohod prijateljstva

»Zaradi pohoda prijateljstva smo Schengen doživljali še veliko preden bi kdor koli sploh sanjal o Evropi brez nadzora meja. Leta 2025 bo krožna pot med mestoma prizorišče celodnevnega dogodka. Na različnih lokacijah bodo od polnoči do polnoči potekali kulturni, znanstveni, športni, kulinarčni dogodki v sodelovanju z lokalnimi društvi. Umetniki (med njimi priznani mednarodni ustvarjalci) bodo prečkali mejo na inovativne in spektakularne načine. Dogodek se bo zaključil v večernih urah z veliko skupno "pašto", glasbo in plesom. Pohod bo tudi priložnost za obeležitev 21 let od širitve EU in 40-letnice projekta EPK. Nanj bomo povabili delegacije iz vseh mest, ki so nosila naziv, in tako pohod spremenili iz lokalnega v mednarodni dogodek, skupno hojo za evropske vrednote.«

Mušič – Pokrajine telesa

»Naš glavni razstaveni projekt bo posvečen slikarju Zoranu Mušiču (1909–2005). V regiji rojeni Mušič je edini slovenski modernistični slikar, ki je dosegel mednarodno slavo. Mušič s svojim likovnim jezikom govori o grozotah in mejah človeškega zla, izraža pa tudi svojo vero v življenje in človeštvo. Razstava bo postavljena na različnih lokacijah in bo zajela različne faze ter vidike umetnikovega dela. V gradu Štanjel bo glavna tema kraška pokrajina kot navdih, na gradu Dobrovo in v palači Attems pa pokrajina človeškega telesa. V Bukovici, slikarjevem rojstnem kraju, bomo ustvarili multimedijski pregled umetnikovega življenja in dela, ki bo podlaga za stalno postavitev.«

Hopscotch – ristanc

»Navdih za Hopscotch (dobesedno ristanc) izhaja iz del argentinskega pisatelja Julija Cortázarja, namen projekta pa je ustvariti serijo velikih stripov na stenah in zgradbah v zapuščenih, degradiranih območjih. Vodilni avtor, ilustrator in stripar Manuele Fior, ki je otroštvo preživel v Vidmu ter živi in dela v Parizu, bo zasnoval stenske poslikave kot del edinstvene in "odprte" stripovske zgodbe. Bralci bodo tako postali popotniki, ki bodo sledili zgodbi in odkrivali nove poti. Vsak strip bo opremljen s QR kodo, ki bo omogočala dostop do posebnega razdelka aplikacije GO! 2025, v kateri bodo poti geolocirane, celotna zgodba pa bo na voljo v več jezikih. S projektom je povezana velika mednarodna poletna delavnica stripa za mlade evropske ustvarjalce, izbrane na natečaju.«

The Choir of Eden

»Tudi v najtemnejših časih fašizma, ko sta bila slovenski jezik in kultura prepovedana, so ljudje še naprej na skrivaj peli ob tveganju, da jih zaradi tega aretirajo. Zborovsko petje je za Slovence, in predvsem za Primorce, veliko več kot le zabava ali prijeten hobi. Vinogradi v Goriških brdih po obliki spominjajo na amfiteatre. V enem od njih bomo priredili spektakularen zborovski koncert z več kot 500 pevci iz vse regije. Vsak sodelujoči pevski zbor bo pozvan, da povabi vokalno skupino iz druge evropske države. Poseben gost koncerta pa bo svetovno znani zbor ali vrhunski solist. Vzpostavljen bo pretočni spletni prenos, da bodo lahko slovenski izseljenci po vsem svetu spremljali koncert v realnem času.«

GO! For lunch

»Marelici je vseeno, ali je veja, na kateri raste, v eni ali drugi državi. Ne moti je, če so njene korenine na slovenskem ozemlju, in ko bo zrela, bo brez občutka krivde padla na italijanska tla. V prvi fazi projekta bomo od leta 2023 v Vozlišču kreativnih praks v Novi Gorici gostili vrsto dogodkov na področju kreativne industrije, na katerih bodo mednarodne delovne skupine oblikovale inovativne rešitve za uporabo, predstavitev in trženje hrane iz tipičnih lokalnih sestavin. V drugi fazi, ki bo potekala leta 2025, se bodo evropski in lokalni kuharji in umetniki združili ter nadgradili obstoječe kulinarčne festivale. Vino praznujemo novembra, vrtnice v maju, breskve julija, tipični rdeči radič januarja ... S kulinarčnimi in umetniškimi projekti bomo popestrili tradicionalne dejavnosti lokalnih društev ter tako ustvarili dolgoročno ustvarjalno zapuščino.«

Vključevanje lokalnih umetnikov in kulturnih organizacij

Projekti, izbrani za prijavno knjigo, so nastali v tesnem sodelovanju z ustvarjalci in ustanovami v regiji.

150 projektih predlogov so poslali kulturni akterji v Novi Gorici in

100 kulturni akterji v Gorici (vključno s predlogi slovenske narodne skupnosti v Goriški pokrajini).

Predlogi in pobude so v prijavno knjigo vključeni na več načinov:

- Struktura in teme umetniškega programa (vsebina predlogov je bila ključna za odločitev o tem, katere bodo teme našega umetniškega programa).
- Veliki vključujoči projekti in programi (v programu je več projektov, ki predvidevajo sodelovanje velikega števila ustanov, organizacij in posameznikov).
- Vključitev predlogov v druge segmente prijavne knjige (evropska dimenzija, doseg ...).
- Vključitev nekaterih konkretnih projektov.

Tesna povezanost z lokalnimi ustvarjalci je temeljno vodilo pri oblikovanju programa. Program EPK bo skušal v letu 2025 v regijo pripeljati čim več vrhunskih mednarodnih umetnikov, ampak jih bo izbiral smiselno in preišljeno. Ne z željo ustvarjati atrakcije, ampak tako, da se bodo povezovali z lokalnimi ustvarjalci in temami ter da bo njihovo ustvarjanje spodbudilo:

- večjo prepoznavnost obeh mest in regije v mednarodnem prostoru;
- povečanje zmogljivosti lokalnega kulturnega sektorja (znanje, mednarodne povezave ...).

GO! 2025 zato želi:

- vključiti lokalne ustvarjalce, NVO-je in ustanove v mednarodne koprodukcije;
- dati globalno dimenzijo obstoječim dogodkom in festivalom;
- povezovati umetniško ponudbo z delavnicami, predavanji;
- uporabiti umetniške programe za promocijo kulturne dediščine prostora;
- spodbujati in podpirati mednarodno sodelovanje med ljubiteljskimi društvi.

Evropska razsežnost

»Kot prebivalci obeh Goric smo v zadnjih nekaj letih prepotovali precejšen del Evrope in gostili na ducate mednarodnih gostov. Svoje zgodbe smo pripovedovali vedno znova in znova. Pripovedovali smo o svoji skupni zgodovini. Mi, Slovenci in Italijani. Pripovedovali smo o dejstvu, da so pomembne zmage iz italijanskih zgodovinskih učbenikov v slovenskih zapisane kot nečastni porazi in obratno. Pripovedovali smo zgodbo o zloglasnem pokopališču v Mirnu. "Ste že kdaj videli pokopališče, ki ga deli državna meja?" smo pogosto spraševali in kazali fotografije absurdne bodeče žice, ki je potekala čez grobove in se naslanjala na nagrobnike. Večina naših poslušalcev je zgolj nejeverno odkimavala z glavo. Vsi pa so navdušeno prikimali, ko so slišali zgodbe o tem, kako so se med prebivalci obeh mest, starega in novega, razvila pristna prijateljstva. Vaša zgodba je res globoko evropska, so govorili, pripoved, ki se piše kar sama. Ampak veste kaj? Ni tako. Zgodba se ne piše sama. Naša zgodovinska naracija je morda res edinstvena, zanimiva in si zasluži, da jo pripovedujemo in da jo ljudje slišijo, toda ni edina. In ni dovolj. Kajti mi, Slovenci in Italijani, mi Evropejci, si ne želimo preteklosti. Želimo si prihodnosti.«

Odločili smo se, da izpostavimo 4 pomembne evropske teme:

Dajmo evropskim mehanizmom priložnost

»V vzdušju vse večjega nezaupanja v evropske ustanove, v senci brexita in ob naraščajoči priljubljenosti evroskeptičnih populističnih političnih gibanj bi radi poudarili vrednost in koristi evropskih pravnih in finančnih mehanizmov. Našemu Evropskemu združenju za teritorialno sodelovanje, EZTS GO, je uspelo investirati deset milijonov evrov v skupne projekte, s čimer smo dokazali, da je nadnacionalno sodelovanje mogoče dvigniti na povsem novo raven. GO! Borderless je za svojo platformo izbral EZTS, da bi ustvaril nov primer dobre prakse. Ja, seveda, to je evropska birokracija. Traja neskončno dolgo, uporablja veliko preveč besed in tabel ter odraslega moškega spravi v neutolažljiv jok. A je še vedno precej boljša kot grob z bodečo žico.«

Upoštevanje manjšin

»Želimo pomagati slovenski manjšini, hkrati pa tudi vsem nam, prebivalcem Goriške, da se izvlečemo iz pasti jezika in ideologij, iz zanke preteklosti. Odpraviti želimo to shizofrenost bivanja, ki povzroči, da je človek "manjšina" v lastni domovini in "tujec" v domnevni "domači" državi. Dan, ko bo pripadnik slovenske manjšine lahko enako srečno živel v Milanu in Ljubljani, bo morda dan, ko se bo uresničil ideal evropskega jezikovnega in kulturnega pluralizma. Seveda pa ob tem ne smemo pozabiti na sodobne migracije in manjšine.«

Delo na lokalni ravni za spremembe na globalni ravni

»Še ena od zloglasnih zgodovinskih fotografij prikazuje dvorišče in hlev na ter kravo, ki z dvema nogama stoji na eni in z dvema na drugi strani meje, zarisane na tleh z belo kredo. Ni težko, kajne, na list papirja narisati črte ali v računalnik vnesti kode za trajektorijo drona? Če imaš govor v Rimu ali Ljubljani, lahko mirne vesti rečeš, da boš odpravil Schengenski sporazum na meji med dvema državama. Če pa si na tisti meji, tako kot je bila krava in smo mi, je pogled popolnoma drugačen. V sodelovanju smo bili vedno nekoliko pred drugimi in uspelo nam je ohranjati najbolj odprto in mehko mejo med vzhodno in zahodno Evropo ravno zato, ker so si ljudje zrl v oči. Prepričani smo, da je lokalno sodelovanje pomembni obet za prihodnost Evropske unije.«

Ustvarjanje novih urbanih sinergij

*»Tako kot številna druga mala in srednje velika evropska mesta, tudi Gorici počasi, toda vztrajno pešata v demografskem in gospodarskem smislu. Pred nami sta dva izziva. Gorica mora na novo definirati in ponovno vzpostaviti svoje staro mestno jedro, vključno z ulico Raštel, ki je bila včasih nakupovalna meka in središče vsega gospodarstva ob meji, danes pa je le še ulica zaprtih prodajaln in zapuščenih stavb. Nova Gorica mora na novo ovrednotiti svojo modernistično dediščino načrtovanega mesta, socialistične utopije. Če ima staro mesto prazne prodajalne, ima novo prazna industrijska poslopja. Z GO! 2025 bi radi raziskali morebitno prihodnost evropskih mest skozi dva modela: **participacijo** (zelo dobro se zavedamo, da model od zgoraj navzdol, na katerem je zasnovana Nova Gorica, danes ne deluje več. EPK je edinstvena priložnost za začetek plodnih procesov participacije v razvoju mestnih območij) in **kulturni urbani razvoj** (klasični modeli poslovnih izboljšav se kažejo kot nezadosten odgovor na urbane dileme sodobnih mest. Z GO! 2025 bi radi raziskali model kulturnih izboljšav sovesek, ki vzpostavlja kulturne dejavnosti ter prizorišča, z njimi pa tudi prodajalne, restavracije in druge elemente tradicionalne urbane ponudbe).«*

Upravljanje in financiranje

Model upravljanja

EPK GO! 2025 bo organizirala skupina v okviru obstoječega Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje EZTS GO. Skupina bo oblikovana tako, da bo imela samostojnega direktorja in umetniškega vodjo, nadziral jo bo samostojni strokovni svet, ki ga bo imenovala skupščina EZTS.

Tako oblikovana upravljavaska struktura bo lahko:

- prejemala sredstva od Republike Slovenije in vseh ravni lokalnih oblasti v Sloveniji in Italiji;
- naročala storitve in izvajala projekte na obeh straneh meje;
- opravljala komercialne dejavnosti (vstopnice sponzorstva).

Proračun EPK

Prijavna knjiga v predizboru predstavlja le osnutek predvidenega proračuna, saj je neznank še preveč, da bi lahko zasnovali dokončno finančno shemo. Pri oblikovanju proračuna smo bili v tej fazi konservativni in previdni.

Kot je znano, naziv Evropska prestolnica kulture z izjemo nagrade Meline Mercouri v višini 1,5 milijona evrov ne prinaša drugih neposredno dodeljenih evropskih sredstev. V evropski zakonodaji, ki je podlaga za podelitev naziva EPK (sklep št. 445/2014/EU, ki vzpostavlja aktivnosti EU za EPK za obdobje 2020 do 2033), ni vnaprejšnjih zahtev o tem, kakšna naj bo finančna konstrukcija. Po dosedanjih izkušnjah je leto naziva težko izpeljati s proračunom, nižjim od 20 milijonov evrov. Ta znesek ne upošteva morebitnega proračuna za naložbe.

Osnutek proračuna, ki smo ga umestili v prvo prijavno knjigo sloni na sledečih predpostavkah:

- Vlada RS je sklenila, da bo v EPK 2025 vložila 10 milijonov evrov iz integralnega proračuna. Ob tem so na Ministrstvu za kulturo izrazili pričakovanje, da bo projekt deležen tudi kohezijskih sredstev, predvidoma v enakem znesku.
- Dežela Furlanija - Julijska krajina sofinancira postopek kandidature in je z umestitvijo GO! 2025 v temeljne dokumente v postopku dogovarjanja med Deželo in Republiko Slovenijo o novem programskem obdobju potrdila svojo namero, da bo še naprej podpirala projekt.
- Mestna občina Nova Gorica in Občina Gorica ob strokovni podpori EZTS GO razvijata vsebine in orodja za pridobivanje kohezijskih sredstev v novi perspektivi, predvsem izhajajoč iz ciljev tako imenovane urbane agende.

Kolofon

Izdajateljja

Mestna občina Nova Gorica (župan Klemen Miklavič)

Občina Gorica (župan Rodolfo Ziberna)

Ekipa GO! 2025

Neda Rusjan Bric, vodja kandidature; Vesna Humar, koordinator Nova Gorica; Lorenzo de Sabbata, Institute of International Sociology – ISIG, koordinator Gorizia

Delovna skupina

Igor Devetak, Daniele Del Bianco, Zdravko Duša, Pavla Jarc, Miha Kosovel, Boštjan Potokar, Peter Purg, Rene Rusjan, Irena Škvarč, Ana Zavrtanik Ugrin, Mateja Zorn

Sodelovanje in podpora

Patrizia Artico, Fabrizio Oreti (Municipality of Gorizia); Gorazd Božič, Mirka Križnič (Municipality of Nova Gorica)

Vsebina prijavne knjige

Vesna Humar (pisanje in urejanje), Neda Rusjan Bric (pisanje in koncept), Lorenzo De Sabbata - ISIG (pisanje)

Dodatna vsebina

Gorazd Božič, Igor Devetak, Silvia Fumis, Antonella Manto, Mirka Križnič, Peter Purg, Sandra Sodini, Mateja Zorn

Dodatni projekti

Mateja Benedetti, Lev Fišer, Jurij Krpan, Simon Mokorel, Nelida Nemec, Marko Peljhan, Peter Purg, Kaja Širok

Fotografije

AKEO, Jure Batagelj, Rebeka Bernetič, Leo Caharija, Foto Lado, Mateja Pelikan, Nada Špacapan, David Verlič

Slovenski prevod

Clinamen, Peter Szabo

Oblikovanje

AKEO

Tisk

A-media, Nova Gorica, 10. 12. 2019

Organizacija in logistika

Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje EZTS GO (Sandra Sodini, Tanja Curto, Anja Figelj)

Zahvala

Prijavna knjiga GO! 2025 raste iz ustvarjalnosti in zamisli številnih posameznikov, nevladnih organizacij in ustanov iz vključenega območja, ki so se odzvali na javna povabila, sodelovali na razpravah, delavnicah in drugih srečanjih. Pripada mislecem in ustvarjalcem, ki s svojim delom gradijo prihodnost regije. Ekipa GO! 2025 se zahvaljuje vsem novogoriškim in goriškim odprtim glavam in srcem.